Què diuen els experts sobre el deute de Catalunya i la independència?

CRÍTIC ha parlat amb quatre economistes per intentar comprendre les conseqüències de l'alt grau d'endeutament de la Generalitat actual i d'un futur estat català independent. Busquem comprendre aquest problema amb **Elisenda Paluzie** (professora de teoria econòmica a la Universitat de Barcelona i degana de la Facultat d'Economia), **Joan Tugores** (catedràtic d'economia de la Universitat de Barcelona), **Agustí Colom** (professor de teoria econòmica a la Universitat de Barcelona i ex-Síndic de Comptes de la Generalitat) i **Josep Manel Busqueta** (economista, membre del seminari Taifa i autor del llibre coautor del llibre 'Fre d'emergència. Conversa entre Pau Llonch i Josep Manel Busqueta', d'Icària).

Què en pensa, del nivell d'endeutament actual?

Paluzie: El deute de la Generalitat actual equival a un 30% del PIB de Catalunya. Per tant, comparat amb l'entorn europeu, és de moment un deute assumible. Tot i poder-lo anar pagant, la situació actual d'insuficient finançament fa que només es pugui pagar a costa de retallades que posen al límit l'Estat del benestar. La Generalitat podrà seguir fent front al deute i als interessos del deute, però no sé si podrà seguir fent front a més retallades.

Colom: El deute, en general, es pot considerar alt o baix en funció de la capacitat de pagament. L'Estat espanyol o Itàlia tenen deute al voltant o superior al 100% del PIB i van pagant. El deute de Catalunya és dels més alts entre les comunitats autònomes. Si el deute serveix per pagar l'Estat del benestar, és un deute moralment més suportable. Si és per construir aeroports buits o per a Jocs Olímpics, és diferent. El que hauria de fer la Generalitat és renegociar una part del deute, però per fer-ho has de tenir un bon accés al mercat del crèdit. Ara no pot renegociar perquè ningú no hi accedeix. Només l'Estat a través del FLA. Això fa que un deute que no seria problemàtic es converteixi en un problema. A més, el venciment de crèdits a curt termini s'afegeix al problema. El 2014 és previst que la Generalitat amortitzi uns 6.200 milions del deute.

> Agustí Colom: "La Generalitat hauria de renegociar una part del deute, però per fer-ho has de tenir un bon accés al mercat del crèdit"

Tugores: Hem d'observar l'evolució del deute de Catalunya, i en general de la UE, amb perspectiva. Ara hi ha una gran preocupació sobre el deute respecte al PIB perquè supera el 100% del PIB, però recordo que, quan va acabar la Segona Guerra Mundial, estava en aquests nivells i el que va passar és que el deute públic va començar a baixar fins als anys setanta. Com ho van fer? L'ortodòxia dominant diu ara que el deute s'arregla amb polítiques d'austeritat, però l'experiència històrica diu just el contrari. El deute va baixar amb polítiques de creixement, amb Estat del benestar, amb recursos públics destinats a posar en marxa la indústria, béns i serveis que interessaven la ciutadania. Reconec que l'endeutament és un problema important, però en aquella època els estats europeus tampoc no tenien diners i estaven arruïnats.

Busqueta: El primer és entendre quin és l'origen del deute. El deute que fa impossible la vida dels catalans perquè està imposant una política de retallades brutal prové bàsicament d'un rescat financer dels poderosos. La ciutadania ha hagut de fer front a la fallida d'un model econòmic fiat a la construcció, al turisme i a l'automòbil. I aleshores, què fem? Seria de sentit comú dir que els deutes moralment s'haurien de pagar. Però, si partim de la base que tenim un gran deute pel rescat a la

banca i que la ciutadania no se n'ha beneficiat en gairebé res, seria legítim plantejar-se no pagar-lo. La societat catalana té necessitats de sanitat, d'educació, d'infraestructures de transport, etc., que són irrenunciables i que han de ser la prioritat per sobre de pagar el deute.

> Joan Tugores: "El deute d'Europa després de la Segona Guerra Mundial va baixar amb polítiques d'Estat del benestar"

Com pot afectar un futur Estat independent l'endeutament que tindrà?

Colom: Hi ha càlculs que asseguren que el deute d'un futur Estat català podria arribar a un 140% del PIB català en el pitjor escenari. Això seria un nivell dur de deute. Cal tenir en compte que els inversors i els mercats castiguen molt els canvis. Però un Estat català podria augmentar els impostos i, per tant, millorar els ingressos per poder pagar deute amb més comoditat. Els inversors saben que els estats en última instancia poden recaptar impostos entre la seva població i rescatar el deute que tinguin; per tant, els estats estan en situació d'avantatge a l'hora de negociar amb els creditors internacionals. Però el futur Estat català, per aconseguir credibilitat al mercat, ja hauria de demostrar ara mateix que tindrà capacitat de pagar el deute apujant la seva fiscalitat, cosa que fins ara CiU no ha fet.

Paluzie: En cas d'independència, hi ha dues situacions. Primera: sense acord i sense negociació amb l'Estat, Catalunya només tindria entre 52.000 i 65.000 milions d'euros de deute públic i, a més, desapareixeria el dèficit fiscal. Tindríem un dels deutes públics més baixos de l'Europa occidental. Segona: si hi ha negociació, hi haurà repartiment d'actius i de passius. Ens haurem de quedar actius com les reserves d'or al Banc Central, béns immobles de l'Estat predecessor, infraestructures, edificis estatals, una part del fons de reserva de la Seguretat Social. La part d'actius està valorada en uns 55.000 milions. També ens haurem de quedar passius que farien que el deute pugés. Podem quedar-nos el percentatge de deute espanyol en funció del que l'Estat ha gastat a Catalunya —13%—, en funció de la població —16%— o del pes català al PIB espanyol —19%. Tot plegat ens situaria amb un deute d'entre un 70% i un 100%, entre 140.000 milions i 200.000 milions.

> Elisenda Paluzie: "Si la independència és sense negociació amb l'Estat tindríem un dels deutes públics més baixos d'Europa"

Tugores: A llarg termini, un endeutament d'un 130% o d'un 140% és delicat, però països com els Estats Units o el Japó tenen aquest problema i segueixen sent plenament viables. El que compta realment és la capacitat per créixer i per generar recursos propis, i així poder anar reduint les ràtios de deute respecte al PIB. El que seria preocupant en una Catalunya independent és aquest mateix endeutament sense creixement. A curt i mitjà termini, però, cal ser conscients que un Estat català patiria de valent. Uns quatre o cinc anys com a mínim. Desconec quina confiança generaria Catalunya al mercat financer per renovar el seu deute. Per això seria importat que, passi el que passi, es faci negociadament per donar tranquil·litat als mercats. Els mercats són prudents i covards, i els canvis en les regles del joc són qüestions delicades.

Busqueta: No existeix legislació per saber quant deute caldrà assumir del global de l'Estat. Dependrà de la capacitat negociadora. S'ha produït un greuge entre la inversió de l'Estat a Catalunya i a la resta de les comunitats i un greuge en el dèficit fiscal. Aleshores podríem considerar que la part del deute espanyol que ens correspondria assumir ja estaria pagada. Hem de construir

un país nou, socialment just, partint sense el llast del deute. Amb un deute d'un 120% o d'un 140% del PIB la Generalitat pot tenir problemes per finançar la despesa social sobretot perquè el model productiu català és avui molt feble. La factura del deute seria gairebé impagable. Hem de plantejar quines són les nostres línies vermelles que no acceptarem traspassar per haver de pagar deute il·legítim.

> Josep Manel Busqueta: "La factura del deute en una Catalunya independent seria gairebé impagable. Seria legítim plantejar-se no pagar el deute il·legítim"